

Sociální psychologie osobnosti

M. Blahutková

Sociální psychologie osobnosti

- Hledání konzistence v lidském konání podmíněné předpokládanou existencí stabilních individuálních charakteristik psychologické povahy
- V psychologii osobnosti – platnost na úrovni jedinců

V sociální psychologii – primární determinace lidského chování

Otázky:

1. Co je příčinou, respektive co určuje konkrétní podobu chování člověka v různých životních situacích ?
2. Jsou to jeho osobní vlastnosti nebo podmínky a okolnosti, ve kterých se nachází ?

Historický vývoj

- Primární determinantou lidského chování jsou dispozice (osobnostní rysy, vlastnosti)

Blass, 1984

Sociální psychologové preferovali spíše stanovisko, v jehož smyslu primárními determinantami lidského chování jsou situační faktory (Allport, 1985, Tajfel, 1972, Smékal, 2002)

Bazální rysy osobnosti (Jung, 1923, Murray, 1932)

- Potřeby sebeprosazení (ambice)
- Potřeby materiální
- Potřeby moci (síly)
- Potřeby náklonnosti
- Potřeby získávání informací

Úkol pro řešení: sestavte škálu těchto potřeb
(kladné i záporní přístupy)

Pětifaktorový model osobnosti (Big Five)

Cattell (1947) 16 faktorů osobnosti –
faktorová analýza

1970 – po snaze zjednodušit škálu vytvořil 8
faktorů (Tupes, Christal, Norman)

Eysenck (1970) tři faktory – neuroticismus,
extraverze, psychotismus

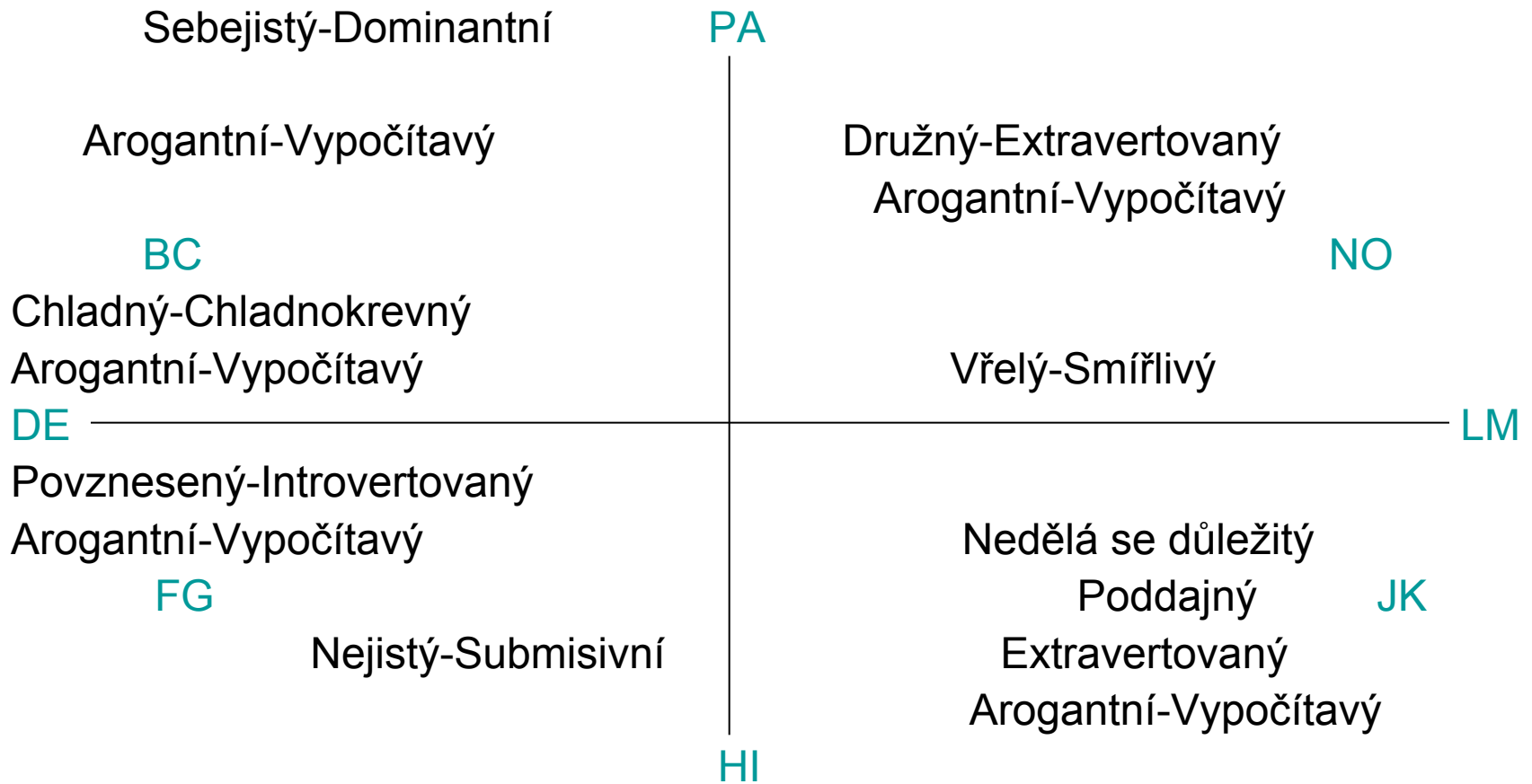
Peabody, Goldberg (1989):

Síla, láska, práce, cit, rozum

ČR – Hřebíčková, 1995 Big Five

- I. (surgence): smělý – plachý
- II. (přívětivost): vřelý – chladný
- III. (svědomitost): důkladný – bezstarostný
- IV. (emocionální stabilita): uvolněný – napjatý
- V. (kultura): inteligentní - neinteligentní

Struktura interpersonálních osobnostních rysů

Interakční přístup

1. Situační taxonomie – hledání podobnosti situací
2. Dispoziční taxonomie – hledání podobností rysů
3. Situačně dispoziční taxonomie – konzistence odpovědí člověka je daná podobností situací a rysů

Otázky:

1. Jaká disciplína se zabývá studiem osobnosti ?
2. Co je to osobnostní rys ?
3. Co je to longitudinální výzkum ?
4. Co je to interpersonální kruh ?
5. Co je to interakční přístup ?
6. Co je to dispozice ?
7. Big Five ?

Personologie

Psychologie osobnosti

Osobnostní rys

Stabilní tendence chovat se specifickým způsobem v určitém typu (třídě) situací

Longitudinální výzkum

Opakované zkoumání stejných osob stejnými nástroji v delším časovém období se záměrem sledovat probíhající změny

Interpersonální kruh

Kruhový model osobnosti Wiggina (1988)

Interakční přístup

Studium vzájemného působení osobnosti
(dispozic) a prostředí (situací) při
determinaci lidského chování

Dispozice

Synonymum osobnostních rysů, vlastností
vrozených nebo získaných v procesu
socializace